

Решение № 10
от 29 април 1998 г. по к.д. № 8/98 г.
за тълкуване на чл.119, ал.1 от Конституцията по въпроса, изисква ли Конституцията съществуването на военна колегия при
Върховния касационен съд, а с оглед чл.126, ал.1 от Конституцията - и на военни прокурори към главния прокурор
(Обн., ДВ, бр.52 от 8 май 1998 г.)

С ъ с т а в: Живко Сталев – председател, Асен Манов - докладчик, Цанко Хаджистойчев, Станислав Димитров, Неделчо Беров, Стефанка Стоянова, Иван Григоров, Тодор Тодоров, Александър Арабаджиев, Георги Марков, Маргарита Златарева

Делото е образувано по искане на Министерския съвет, направено на основание чл.149, ал.1, т.1 от Конституцията, да се даде задължително тълкуване на чл.119, ал.1 от Конституцията по въпроса, изисква ли Конституцията съществуването на военна колегия при Върховния касационен съд, а с оглед чл.126, ал.1 от Конституцията и на военни прокурори към Главната прокуратура. В искането се поддържа, че казаната конституционна разпоредба не предвижда създаването на такива структурни поделения във Върховния касационен съд и Главната прокуратура.

С определение от 31 март 1998 г. Конституционният съд допусна искането, като бяха конституирани като заинтересувани страни Народното събрание, президентът, Висшият съдебен съвет, министърът на правосъдието и правната евроинтеграция, министърът на отбраната, Върховният касационен съд, главният прокурор и Висшият адвокатски съвет. На същите бе дадена възможност да изразят становищата си по искането.

Писмени становища са постъпили от Народното събрание, главния прокурор, министъра на отбраната, министъра на правосъдието и правната евроинтеграция и от Висшия съдебен съвет. Становището на Народното събрание е изразено от Комисията по правни въпроси и законодателство срещу корупцията и според него чл.119 от Конституцията не установява задължителност на съществуването на военна колегия във Върховния касационен съд и на военна прокуратура към Главната прокуратура. Уреждането на тези въпроси е от компетентност на законодателя. Според главния прокурор обстоятелството, че Върховният касационен съд осъществява върховен съдебен надзор, вкл. и над военните съдилища, налага съществуването на военна колегия при този съд, без обаче да се позовава на текст от Конституцията. А що се касае до военната прокуратура, тя имала много други задължения освен участието ѝ по военните дела във Върховния касационен съд, и поради това нейното съществуване не е в зависимост от съществуването на военна колегия при същия съд. В становището си министърът на отбраната поддържа, че чл.119, ал.1 от Конституцията не предполага задължително съществуването на военна колегия при Върховния касационен съд и на военна прокуратура към Главната прокуратура и че това е въпрос на вътрешна организация, който подлежи на уреждане със закон по преценка на законодателя. Министърът на правосъдието и правната евроинтеграция счита, че на поставения въпрос следва да се отговори, че съгласно чл.119, ал.1 от Конституцията съществуването на военна колегия към Върховния касационен съд и на военна прокуратура към Главната прокуратура не е задължително. Висшият съдебен съвет приема, че предвиждането на военни съдилища в чл.119, ал.1 от Конституцията предполага съществуването на военна колегия при Върховния касационен съд и съответна военна прокуратура.

Като обсъди доводите и съображенията на вносителя на искането и становищата на страните, Конституционният съд прие следното:

Съгласно чл.119, ал.1 от Конституцията правораздаването се осъществява от Върховния касационен съд, Върховния административен съд, апелативни, окръжни, военни и районни съдилища. Предвидено е следователно създаването и на военни съдилища отделно от общите съдилища. Същевременно с предвиждането на апелативни съдилища текстът възприема принципа на триинстанционното производство за разглеждане на съдебните дела. Включването на военните съдилища в един текст с общите съдилища дава основание да се приеме, че принципът на триинстанционното производство важи и за тях и че те би трябвало да имат структура, сходна с тази на общите съдилища. Но въпросите във връзка със структурата и организацията на военните съдилища не са уредени в Конституцията. С чл.133 от Конституцията уреждането им е предоставено на законодателя. Именно това е направено със Закона за съдебната власт (ЗСВ), като с чл.66, ал.2 от същия закон военните съдилища са приравнени на окръжните съдилища. С чл.72, ал.3 ЗСВ е предвидено създаването на военно-апелативен съд. А като трета, касационна инстанция за делата на военните съдилища, е предвиден Върховният касационен съд, където – съгласно чл.82, ал.1 ЗСВ – се изграждат гражданска, наказателна и военна колегия.

От изложеното се вижда, че Конституцията предвижда създаването на само един Върховен касационен съд в съдебната система на страната. Това особено е подчертано в чл.124 от Конституцията, съгласно който Върховният касационен съд осъществява съдебен надзор за точно и еднакво прилагане на законите от всички съдилища, в това число и специализираните съдилища, каквито са военните. При това не е предвидено формирането във Върховния касационен съд на специални поделения (колегии, отделения, състави), които да разглеждат делата на тези съдилища. Както вече бе казано, с чл.133 от Конституцията е предоставено организацията и дейностите на съдилищата да се уреждат със закон. Така че понастоящем военната колегия във Върховния касационен съд съществува единствено по силата на Закона за съдебната власт, без да има конституционна разпоредба, която да предвижда необходимостта от създаването ѝ.

Ето защо исканото тълкуване на чл.119, ал.1 от Конституцията би следвало да бъде в смисъл, че като трета касационна инстанция за делата на военните съдилища действа Върховният касационен съд, без да е предвидено обособяването на специално поделение (колегия, отделение), което да разглежда тези дела. Възможността за създаване на такава поделение обаче не е отречена от Конституцията. Съгласно чл.133 от нея това е допустимо да стане със закон.

Колкото се отнася до втория въпрос - относно участващите прокурори по военните дела пред Върховния касационен съд, – следва да се има предвид разпоредбата на чл.113 ЗСВ, съгласно която съществува военна прокуратура като военно учреждение съобразно Закона за всеобщата военна служба в Република България. Тя се ръководи от прокурора на въоръжените сили, който е и заместник главен прокурор. Създаването ѝ също не е обусловено от изрична конституционна разпоредба, а е ползван текстът на чл.133 от Конституцията, който възлага на законодателя да уреди и организацията и дейността на прокурорските органи. При това очевидно е имано предвид и създаването на военна колегия към Върховния касационен съд и конституционното положение по чл.126 от Конституцията, според което структурата на прокуратурата трябва да съответства с тази на съдилищата.

От изложеното следва, че съществуването на военната прокуратура е обвързано от съществуването на военната колегия към Върховния касационен съд, че тяхното създаване не е задължително според Конституцията и че единствено от преценката на законодателя зависи по-нататъшното запазване на тези структурни звена в съдебната и прокурорската система.

По тези съображения и на основание чл.149, ал.1, т.1 от Конституцията Конституционният съд

Р Е Ш И:

По смисъла на чл.119, ал.1 от Конституцията като трета, касационна инстанция за делата на военните съдилища действа Върховният касационен съд, без да е предвидено обособяването на специално поделение (колегия, отделение), което да разглежда тези дела. Възможността за създаване на такова поделение обаче не е преградена и съгласно чл.133 от Конституцията е допустимо да стане със закон.

Също така със закон, без да е предвидено в Конституцията, е създадена и военната прокуратура към Главната прокуратура. По силата на чл.126, ал.1 от Конституцията съществуването ѝ е оправдано само ако има военна колегия към Върховния съд.

От изключителна компетентност на законодателя е да прецени необходимостта от тези структурни звена в съдебната и прокурорската системи.